

A.8. A jogellenességet (társadalomra veszélyességet) kizáró okok rendszere; a jogos védelem és a végszükség

Vázlat
Záróvizsga-felkészítő konzultáció Büntetőjog c. tárgyból
Jogász alapszak
Miskolc, 2016.

BÜNTETHETŐSÉGI AKADÁLYRENDSZER – BTK.

Büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok (15.§)

- a) a gyermekkor,
- b) a kóros elmeállapot,
- c) a kényszer és a fenyegetés,
- d) a tévedés,
- e) a jogos védelem,
- f) a végszükség,
- g) a jogszabály engedélye,
- h) a törvényben meghatározott egyéb ok

Büntethetőséget megszüntető okok (25.§)

- a) az elkövető halála,
- b) az elévülés,
- c) a kegyelem,
- d) a tevékeny megbánás
- e) a törvényben meghatározott egyéb ok

A büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályai (30. §)

- a) a magánindítvány hiánya
- b) a feljelentés hiánya

Büntethetőségi akadályrendszer

Büntethetőséget kizáró okok

jogellenességet kizáró okok

- a jogos védelem,
- a végszükség,
- a jogszabály engedélye,
- a Btk. Különös Részében meghatározott okok,
- a hivatali, illetve hivatásbeli kötelesség teljesítése,
- a megengedett kockázatvállalás,
- a sértett beleegyezése,
- a fegyelmezési jog gyakorlása

az alannyá válást kizáró okok

- a gyermekkor,
- a kóros elmeállapot,
- a kényszer és a fenyegetés

bűnös-séget kizáró okok

- a tévedés,
- az előjáró parancsa

A büntető eljárás lefolytatását kizáró okok

- magánindítvány hiánya
- a feljelentés hiánya, illetve büntethetőséghez szükséges egyéb jogcselekmények hiánya,
- a Btk. Különös Részében található okok

Büntethetőséget megszüntető okok

- az elkövető halála
- elévülés
- kegyelem
- tevékeny megbánás
- törvényben meghatározott egyéb ok

A jogos védelem

Megelőző jogos védelem

21. § Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

Klasszikus jogos védelem

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

Feltételei:

- támadás (aktív emberi magatartás)
- jogtalan,
- közvetlen, illetve közvetlenül fenyegető,
- mások személye vagy javai, illetve a közérdek ellen irányul

Szükségesség mértéke:

(2) A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a **védekező életének kioltására is irányult volna**, ha

a) azt személy ellen

aa) éjjel, _____

ab) fegyveresen,

ac) felfegyverkezve vagy

ad) csoportosan

követik el,

b) az a lakásba

ba) éjjel,

bb) fegyveresen,

bc) felfegyverkezve vagy

bd) csoportosan

történő jogtalan behatolás, vagy

c) az a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

Túllépés – csak mennyiségi, nem időbeli; csak kirívó:

(3) Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl.

Nem feltétel:

(4) A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

A végszükség

23. § (1) Nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait **közvetlen** és **másként el nem hárítható veszélyből menti**, vagy a közérdek védelme érdekében így jár el, feltéve, hogy a cselekmény **nem okoz nagyobb sérelmet**, mint amelynek elhárítására törekedett.

(2) Nem büntethető, aki azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát. **(túllépés)**

(3) Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély előidézése felróható, vagy akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége. **(kizáró ok)**

⇒ ***végszükségi helyzet nem veszélyhelyzet***

Kiváltója olyan emberi:

- magatartás, amely nem értékelhető jogtalan támadásként,
- jogtalan támadás, amikor a támadó már nincs jelen,
- jogtalan mulasztás, amely nem keletkeztet jogos védelmi helyzetet.

A jogszabály engedélye

Kilépünk a Btk. keretei közül.

24. § Nem büntetendő az a cselekmény, amelyet jogszabály megenged, vagy büntetlennek nyilvánít.

Formái:

- absztrakt (*Be: bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja*)

- konkrét (csak törvényben írtak alapján, arra hivatott szerv adhatja meg; pl.: művi terhesség-megszakítás)

A Btk. Különös Részében található okok

A Btk. keretei közt maradunk.

A valóság bizonyítása (229.§)

Hivatali illetve hivatásbeli kötelesség teljesítése

Tipikusan két csoport:

- a hivatali kötelességek teljesítése (pl.: Be keretében, intézkedés során kényszerítő eszközök alkalmazásának kötelezettsége)
- az orvosi kötelesség teljesítése (pl.: életmentő beavatkozás végzése; aktív euthanasia kérdése)

Megengedett kockázatvállalás

Alapvetően nem büntetőjogi kérdés a szabályozása; ilyen lehet pl.: veszélyes üzem, műtét

A sértett beleegyezése

Több feltétel:

- a sértett beleegyezése olyan jogtárgyak ellen elkövetett bűncselekmények körében érvényesülhet, amelyek rendelkezése alatt állnak,
- a beleegyezést a cselekvőképes sértett adja a cselekmény elkövetése előtt vagy alatt,
- a beleegyezésnek valóságosnak, azaz komolynak, önkéntesnek és szabad akarat-elhatározásból eredőnek kell lenni,
- a beleegyezés nem irányulhat valamely társadalomra káros célra
Ilyen lehet pl.: küzdősport, egyéni szexuális élet

Fenyítőjog gyakorlása

Fenyítőjog, fegyelmezési jog

Pedagógus – Szülő eltérő keretek

-szülő:

-tettes becsületsértés

-személyi szabadság rövid idejű korlátozása

FELTÉVE: ha nevelési célzattal történik

- pedagógus:

-szóbeli becsületsértés,

-személyi szabadság rövid idejű korlátozása

FELTÉVE: ha nevelési célzattal történik